

SAŽETAK PRESUDA

**GAZSO protiv MAĐARSKE
i RUTKOWSKI I OSTALI protiv POLJSKE
od 16. i 7. srpnja 2015.
zahtjevi broj: 48322/12, 77287/10, 13927/11 i 46187/11**

U Poljskoj i Mađarskoj ne postoji učinkovito pravno sredstvo za prekomjerno trajanje postupaka

❖ ČINJENICE

U predmetu *Rutkowski i ostali* riječ je o tri podnositelja koji su pred domaćim sudovima sudjelovali u postupcima koji su predugo trajali. Tijekom trajanja postupaka pred domaćim sudovima, podnositelji su sukladno mjerodavnom Zakonu, prigovorili njihovom predugom trajanju. Radilo se o novom pravnom sredstvu, koje je u poljsko zakonodavstvo uvedeno 2004. godine. Međutim, domaći sudovi pri razmatranju duljine trajanja postupka prema odredbama tog Zakona, nisu sagledavali cjelokupno trajanje postupka, već samo razdoblje nakon 2004. godine. Pritom su duljinu trajanja postupka ispitivali samo pred onom instancom pred kojom se predmet trenutno vodio.

U predmetu *Gazso*, podnositelj je protiv bivšeg poslodavca pokrenuo radni spor koji je trajao dulje od deset godina. Podnositelj nije na raspolaganju imao učinkovito pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje razumnom roku.

Budući da je u svibnju 2015. godine, pred Sudom protiv Mađarske bilo oko 400 tekućih predmeta koji su se odnosili na problematiku nepostojanja učinkovitog pravnog sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, Sud je utvrdio kako je u podnositeljevom slučaju došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije, te da podnositelj nije imao na raspolaganju pravno sredstvo za prekomjerno trajanje postupka. Sud je u ranijim predmetima protiv Mađarske već utvrdio da Mađarska nema učinkovito pravno sredstvo za duljinu trajanju sudskih postupaka.

❖ OCJENA SUDA

U oba predmeta Sud je utvrdio da je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku iz čl. 6. st. 1. Konvencije i povrede čl. 13. Konvencije jer podnositelji u vezi s ostvarivanjem zaštite navedenog prava nisu imali na raspolaganju učinkovito domaće pravno sredstvo. Obje presude koje je Sud donio u ova dva predmeta, predstavljaju pilot – presude.¹

Članak 46. Konvencije (obvezujuća snaga presude)

U odnosu na Poljsku

¹ sukladno pravilu 61. Poslovnika Suda, Sud može pokrenuti postupak za donošenje pilot-presude i donijeti pilot presudu kada činjenice iz zahtjeva upućuju na postojanje strukturnih ili sustavnih problema ili drugih sličnih poremećaja u državi ugovornici koji su doveli ili mogu dovesti do sličnih zahtjeva

Sud je primijetio da domaći sudovi protivno dobro utvrđenoj praksi Suda, nisu procjenjivali duljinu trajanja postupaka u cjelini, već samo u odnosu na pojedine dijelove postupaka. Domaći sudovi su tako u slučaju jednog od podnositelja duljinu trajanja postupka ograničili samo na postupak nakon što je žalbeni sud ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje, dok su u slučaju ostalih podnositelja duljinu trajanja postupka računali od dana stupanja na snagu Zakona iz 2004. godine. Takva praksa Vrhovnog suda imala je odlučujuće posljedice na ishode zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Sud je također istaknuo da visina naknade koja je određena jednom od podnositelja nije bila u skladu s dobro utvrđenom praksom Suda.

Sud je utvrdio da činjenice predmeta otkrivaju postojanje sustavnog problema koji uzrokuje podnošenje velikog broja sličnih zahtjeva tom Sudu.

Sud je nadalje utvrdio da se značajne poteškoće koji postoje u Poljskoj u vezi s duljinom trajanja postupaka i nedovoljnom naknadom za povredu prava na suđenje u razumnom roku moraju definirati kao praksa koja nije u skladu s Konvencijom. Od uvođenja novog pravnog sredstva protiv duljine trajanja postupka 2004. godine, Sud je donio već 280 presuda protiv Poljske u kojima je utvrdio da podnositeljima temeljem tog Zakona nije pružena odgovarajuća naknada pred domaćim sudovima za povrede prava na suđenje u razumnom roku. Uz to, u 358 sličnih predmeta poljska Vlada je sklopila prijateljsko rješenje s podnositeljima. Pred Sudom se trenutno nalazi 650 sličnih predmeta, a u postupku izvršenja presuda pred Odborom ministara nalazi se 300 predmeta u kojima je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku koji još nisu izvršeni.

Sud smatra da ovakva praksa, koja nije u skladu s člancima 6. i 13. Konvencije zahtijeva od Poljske poduzimanje sveobuhvatnih zakonodavnih i upravnih mjera radi rješavanja sustavnih problema.

Opće mjere koje je poljska Vlada poduzela radi izvršenja ranije presude Suda u pogledu prekomjerne duljine trajanja postupaka imale su tri osnovna cilja: pojednostavljenje i ubrzavanje postupaka, prijenos određenih poslova sa sudaca na službenike, prijenos nadležnosti za određene poslove sa sudova, npr. na javne bilježnike. Sud je prihvatio ove mjere, ali je primijetio da kompleksnost problematike duljine trajanja postupaka zahtijeva od države poduzimanje daljnjih sustavnih dugoročnih napora radi osiguravanja poštivanja članka 6. stavka 1.

U pogledu prakse koje je protivna članku 13. Konvencije, Sud je primio na znanje da je Vrhovni sud Poljske u ožujku 2013. godine donio rezoluciju kojom je utvrdio da je načelo „fragmentacije“ postupka u suprotnosti s Konvencijom. Međutim, poljska Vlada nije uvjerena da je spomenutom rezolucijom okončana sporna praksa domaćih sudova, budući da je tijekom 2013. i 2014. godine pred Sudom povećan priljev predmeta vezanih za duljinu trajanja postupaka i nedostatne novčane naknade na nacionalnoj razini.

U vezi zahtjeva koji su već podneseni Sudu do dana donošenja ove presude (njih 650), Sud je odlučio da će ih sve komunicirati poljskoj Vladi, kojoj će dati rok od dvije godine da razmotri zahtjeve, te da podnositeljima ponudi odgovarajuću zadovoljštinu – primjerice putem sklapanja prijateljskih rješenja. Za to vrijeme Sud će zastati sa postupanjem u navedenim predmetima.

U pogledu budućih zahtjeva koji budu podneseni Sudu nakon ove presude, Sud će zastati s postupanjem na godinu dana, a potom će odlučiti o nastavku postupka, ovisno o mjerama koje u tom razdoblju poduzme Poljska radi izvršenja ove presude.

U odnosu na Mađarsku

Sud je primijetio da u Mađarskoj ne postoji djelotvornom pravno sredstvo za sprječavanje povrede prava na suđenje u razumnom roku niti za ostvarivanje pravične naknade za tu povredu. Zbog toga je Sud odlučio primijeniti postupak donošenja pilot-presude, imajući u vidu broj ljudi koji su pogođeni ovom problematikom i potrebu da im se osigura brza i prikladna zadovoljština.

Sud je pozdravio činjenicu da je Mađarska poduzela napore kako bi riješila problem prekomjerne duljine trajanja postupka, no primijetio je da su se problemi nastavili. Od 1992. Sud je donio 200 presuda (od čega 24 samo u 2014. godini), a reforme u Mađarskoj nisu proizvele stvarni napredak, unatoč značajnoj i opsežnoj praksi Suda o ovom pitanju. Od svibnja 2015. protiv Mađarske se pred Sudom vodi 400 predmeta zbog duljine trajanja postupka.

Sud je ponovio kako države mogu same, pod nadzorom Odbora ministara, izabrati način na koji će izvršiti pojedinu presudu Suda, ali smatra kako je Mađarska dužna, u roku od godine dana od kada presuda postane konačna, uspostaviti pravno sredstvo za duljinu trajanja postupaka. Sud podsjeća da to pravno sredstvo može biti takve vrste da ubrzava postupak, da ima kompenzatornu narav, ili kombinacija obje vrste. Sud je, osim toga, odlučio odgoditi postupanje u svim predmetima protiv Mađarske na rok od godine dana, ovisno u poduzimanju mjera od strane Mađarske.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.